

100 гектар ажыг чочах-тар
ка хуусаада чидириг чокка ала

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн Президиумунун Чарлыктарын бадылаар дугайында

ТЫВА АВТОНОМНУГ СОВЕТ СОЦИАЛИСТИГ РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЗУ

Тыва Автономнуг Совет Социалистиг Республиканың Дээди Сөвөдүнүн чарлыктарына:

1 чүүл. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн Президиумунун чарлыктарына бадылаар:

«Тыва АССР-ниң Көдээ ажыл-агый министрствозун дүжүр дугайында» 1962 чылдың март 31-деги Чарлыгты;

«Тыва АССР-ниң Көдээ ажыл-агый продуктуларының бугурулгелерин белеткел министрствозун тургузар дугайында» 1962 чылдың март 31-деги Чарлыгты;

2 чүүл. Бо Хойлуунун бирги чүүлүн дүжүр «Күрүнне эрге-чагырга органнын болгаш күрүнне эргелдеринин органнын дугайында» Хойлуунун 16 чүүлүн эргелекчиге чугула өскерлелерин дараазында эдилге дүжүр кириер:

16 чүүл. Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдү дараазында составтыг кылдыр тургузар:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин дараазы:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин дараазы:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин дараазы:

Иштики черектерин:

Казык камгалалыны:

Кожумал ажыл-агыйны;

Культураны;

Чүрүтүлгелерин:

Чырымышкыны:

Көдээ ажыл-агый продуктуларының бугурулгелерин:

Социал хандырылганы:

Салыгын;

Салыгын;

Тыва АССР-ниң Күрүнениң план комиссиязының дараазы:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелин чарлыкта:

Күрүнениң айымын чок чорук Комитетинин дараазы:

Эргелекчелер начальниги:

Эт-сүт болгаш аш-чем үлетпүрүнүн:

Туугу болгаш архитектура черектеринин талазы-биле:

Автомобиль оруктарының тулутун болгаш септелгезинин:

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн Президиумунун дараазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдүнүн Президиумунун секретары Г. ИВАНОВ.

Кызыл хоорай,

1962 чылдың июль 13.

АКША-ХӨРӨНГИНИ КАМНААР

(Чөвүлел хуралдан)

Тыва АССР-ниң сая органнарының тууртуз ажылдакчыларының болгаш министрстволарының база эргелекчелеринин үст-контроль ажылдакчыларының каттышкан чөвүлел хуралы чохта чаз Кызылга болуп эрткен. Аңаа күрүнениң акша-хөргенин болгаш өртөкчү бараан-материал чүүлдерин камгалаар дээш контролду күштедирер хемчеглерин дугайында республиканың сая министриниң эш А. Калпуневтин илеткелин чугалашкан.

Күрүнениң эрге-ажыктарын камгалаар талазы-биле бугурулгелерин, организациаларын удуруткучуларын, бухгалтерлеринин харысалгалын белгилерге уганган СЭКП ТИ-нин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлелин шийтирлерин удуруткучулар бугурушкан. Тыва АССР-ниң министрстволары, эргелекчелери болгаш сая органның күрүнениң акша-агый планнарының күрөлдөөн контролду боттандырар талазы-биле ажылдакчыларынче уганган чамчык хемчеглерин ач келгенин илеткелчи болгаш хуралга чүге чугалаан эштер демделген турганнар.

Республиканың азын хой бугурулгелери, организациалары болгаш бюджеттиг албан черлерин күш-ажылды четпес организастап, акша-агыйжы өвөс чоруктарын бугурулгелерге үчүлү багыт тургускан. Бугурулгелер олар каража-когараларга таваржып келген. Ындыр черлерде акша-хөргенин, өртөкчү материалдарын оорлап-самчылар чоруктарын фактыларын бар болуп угулдушкан турар.

Эрткен чарлык чылда эт-сүт болгаш аш-чем үлетпүрүнүн эт комбинаты (директор эш Шуталов) магнит белеткелерин, хоорайның сүт заводу (директор эш Боаринов) мөргөжөө кымырнын планнарын үскенер, пиво заводу (эш Аман) газировка кымырнын планын 11,7 мун рубльге чедир күтүспөз, пиво доккаарларын, шилдерин кайыш-калмак чекке ажаллап үрөмдөңн 14 мун рубльдин когаралыга таваржышкан, азырпес сүсүн чүүлдерин белеткелерин чигирин 7400 рубльге ол артыкка чарыдаан.

Чүрүтүлгелерин бугурулгелерин Шуталов, Кызыл хоорай болгаш Шаган-Арыг үлетпүр комбинаттары акыл төлөктеринин фондузун нийтин-биле 13 мун рубльге ажыг чарыдаан. Оон аңгыда, Чалал-райветпүр комбинатының бугурулгелери Кутепова 647 рубльди, Шуталов үлетпүр комбинатының кассирин Кашин 177 рубльди саккара чоруктар хыналдадан илэрсон.

«Коммунисттер» септелге туугу эргелекчи (директорлар эштер Насонов, Колупченко) акша-агыйжы расценкаларын барылашкан, ону ула-ттырып тургаш 8,3 мун рубль түнүг когаралды бугурулгелер. Күш-ажылды багыт организастаанын ужурунда акша-агыйжыларын аңаа турушкуну дээш бирги кварталда 2345 рубльди эргелекчелер чарыдаан. Кожумал ажыл-агый министрствозун АТК-зы (начальник эш Воронов) бодунун шугунунга халас ажылаар чиник автомашиналарын, автобустарын тургузуп алган турганында чарлык чылда 5600 рубльдин оруктазын бюджетке кирип бербөө.

Нийтиния хөргенин акша-агыйжы өвөс байдал-биле көр, сая-хөргүн чүрүмүр үрөс чоруктар чамдык сөөктөрдө бар. Чинээ, Танды районун «Тинелге» сөөкхө өртөкчү чүүлдерин инвентаризастаан турганында алаа 180 баш мыйыс-бөз бол мал үчүткө кирбөө болган. Ол сөөктүн кол бугурулгелер турган Маслов 409 рубльди, дузалакчы бугурулгелери Македон 259 рубльди сакташкан турганнар. Нийтиния малыга камгалады кошкак тургусканында өрткен чылдың «Элегес», «Межегей» сөөктөрүн дика демделген.

Школячылар

Идеология ажылдакчыларының хуралы

СЭКП-нин Тыва обкому июль 31-де республиканың идеология ажылдакчыларының хуралын чыыларган. Аңаа СЭКП райкомнарының пропаганда болгаш агитация килдистеринин, херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдистеринин эргелекчелери, Кызылдан идеология ажылдакчылары киришкен.

Политкизиңилдегилер ажылдан байдалын дугайында чамдык райкомнарының пропаганда болгаш агитация килдистеринин эргелекчилеринин допчу информацияларын дыннаан. Херээжен чонун ортузунга кижизиндегилер ажылдын болгаш культурулу амырал-чурталга дээш демиселдин чугулазын дугайы СЭКП обкомунун херээженнер ортузунга ажыл чорудар килдизинин эргелекчизи эш Т. Сиди, улус өөредилгезинин талазы-биле республиканың партия организациазынын сорулгаларын дугайында обкомунун школа килдизинин эргелекчизи эш

М. Хомушкун, политиктиг ажылды күш-телдеринин чугулазын дугайында обкомунун пропаганда болгаш агитация килдизинин эргелекчизи эш Ю. Аранчин, партия чырыдышкынының четкизин четкелеринин дугайында обкомунун болгаш хооркомунун Чырыдышкын бажынынын эргелекчизи эш Н. Кротский, кем-херек үүлгедир чоруктар-биле демисел дугайында обкомунун администрация болгаш сая-хөргүн органнын килдизинин эргелекчизи эш П. Горелов, лекция пропагандазын дугайында политиктиг болгаш эртем-билгилерин непередир талазы-биле Нийтиледдин республика салбырын харысалгалыг секретары эш А. Поляков олар допчу дынадытлар кылганнар.

Үстүнде айтырлар талазы-биле саналонал солчушкуннарыга хуралдын киржикчилери идекейлиг киришкен. Үк хуралды СЭКП обкомунун секретары эш К. С. Шойгу удуруп ээтирген.

Күрүнениң өчүзүн камгалаар талазы-биле чамдык бугурулгелерин болгаш албан организациаларын акша-агыйжы илереп турар четпестерин бугурулгелеринин база бир кол чыдаагы болгаш республиканың сая органнын, министрстволарының болгаш эргелекчелеринин контрол ревизия ажил-чорудугазы-нын ам-даа кошкак тургустууганында болурун чөвүлел хуралдың киржикчилери демделген турганнар.

Амгы үе-чалаа күрүнениң акша-хөргенин болгаш өртөкчү материалдарын камгалап кадалаары хадылары — ол дөргө бистин эч чугула сорулгаларының бирөөсү болур. Чүрүтүлгелерин бугурулгелеринин чүлгө боттарының күжү-биле ханы ревизияларын чорудуп четтикпейн турар бис. Инчант моон сонгаар эргежос чугула болган черлерге сак болгаш банк органнын күжү-биле комплекскиг ревизияларын чорударын саналлап тур мен, ол чорук бугурулгелерин экономиказын быжылгаарына эки түнөөдери хандылар ужурут — деп, Чүрүтүлгү министрствозунун улут бугурулгелери эш П. Раабобров бодунун саналына чугалаан.

Бир-Хем районунун талазы-биле контрол-ревизия эргелекчизи ревизор эш И. Анушенов бо чылдын ревизияларын 16 уда кылып чоруткан, чамдык бугурулгелерге болгаш организациаларга 4136 рубль хойлууга чорутуру чарыдаганын, 4104 рубль түнүг акша-хөргени сакташканын турган фактыларын илереткен демделген. Самчылар дугайында херектеринин ителгезин чогур үзүндө кылбайн турар дугайында ол районун прокурорун оратор шугучулан.

Ханын школячылар саклаа эргелекчилер турган Г. Карова дээр 516 рубль сакташкан дугайында херектин ителгезин прокурор ий чыл дугурунда сактаган. Ону чүгө республика прокурорунун чүгө негелдери дугурун бо чылдын судка шийчиген, бо иштин чиктер чамгы өвөс чүгө болганда моон сонгаар иштин практиканы бугурулгелер чугула — деп ол негез.

Ханын школячылар саклаа эргелекчилер турган Г. Карова дээр 516 рубль сакташкан дугайында херектин ителгезин прокурор ий чыл дугурунда сактаган. Ону чүгө республика прокурорунун чүгө негелдери дугурун бо чылдын судка шийчиген, бо иштин чиктер чамгы өвөс чүгө болганда моон сонгаар иштин практиканы бугурулгелер чугула — деп ол негез.

Аът шазы-биле шалаан ышкаш

(ФЕЛЬЕТОН)

Автобус Кызыл хоорайга чокушкан таадуу-на, анык кыстың чүрээ улам-на дымык сөө, оң хөлүгү чарактаринда инкылаптын өөрүшкүлүгү отчугаштары улам-на чайынан дүр кытыгып чорган. Барыш-Хем чикте эгелеш-ле, келер үеги өкүлүзүңне аас-кежигин чуртталга дугайында болаа орук дургаар ону дүрүлгелер келген.

Каш-ла минута болгаш ол бодунун инкылаптын кижизинге ужуражырын сактып келген, улут тымып каап, безин хулурун чорган.

Ол кыс автобустан дүңкөн доразына, алачлар бажыныч чорупкан. Эргин кижизинин чуртталга турар өрзүндө дежурман айтырп алган кирип келген. Кара-ла бо, оозу орун кырында олуруп алган, бир-а анык кыстын монунада бол-хаара куштанган, оон ошкан-чут-таан олурган. Шаа ол ачкоч, мидиниң чүлүд анык кыс 3. көрүп кааш, карактарының чамы бугурулгелерин, бир-ле арышкы оң чүрүн өлө халды берген ышкаш, оон чүрүн аар балылап, хөргөн допчу, кытыгыш-ла келген. Ханын турган иш шай кырыне соок сугу куулукамы ышкаш, оң эргин ышкышын миди алпарга ол ышкыжыл!

3. ол-ла доразы үс халаан. Даштыга үлүп келген, оон салгыр, мидиң чүс дег арын сактып келген, хөмү улам-на бугурулгелер келген. «Дүрген чедир кел, сарым, сен Кызылга уткуп ал мен!» деп, өвүзүңнү чагаан демги кысче ол Эрзинден чорудупкан чүдө-дир.

Анык кыс 3-нүг чүрүн, ол каш чыл бурунгаар-ла, кысче кырыне шурай берген моортой ышкаш, кычытырбайн сепирп алган чүдө-дир. 3. ону институт доккуже манай, аңаа арыг-шынч ышкыш, кызыгаар чок бердинин чорган-даа.

Ол, анык кысты-даа, азы оон элээн улагы берген кадык-кысты-даа көрүп каанла, алачлар бажыныч бир өрзүңгө бир херээжен кижини куштанган орган демги кижини бодун мында деп таныштырар: «Роман Ирмажонич Калдар-оол деп кий мен!» Оон чолдаскычар кысче элээн көрөгөш, холун өлө дүргө-не суна калтар. Кажар өвүзүңнү көрүжү-биле кып дүн кыстын азы кадык-кыстын карактарыне чамай аарак, чиге көрүп хулурулгезин, оон бажында чолдаскыч чедир шинчелер көрө кааптары безин дыка-ла дүргөн.

Роман Калдар-оол ий чыл бурунгаар Красноарскын медицина институтун доккаш келгир, ону Би. Хемини район эмгелгезинге ажалдадып чоруткан. Аңаа баргаш, баштайгы үс анык эчч бодунун тур-шай эртемнин талазы-биле черде шыраак билерин көргүзүп, эмгелге кирип келген. Ий эжизинин №1 сипиги бригаданың сипигелер эрестер деп мактан турар. Олар хөргөн салыр талазы-биле улут улустан чыдып калбайн ажалдап, хуя нормазын 160—170 хуу чедир ажыг күрөлдөп келгир.

ЧУРКА: көпсөн салыкчылар Р. Бүдүс биле Т. Мадыр-оол ажыкче бар чорар.

Фото Н. НАМЧЫЛАКТЫ.

Иштики черектер министрствозунун килдиз начальниги эш В. Зыков чөвүлел хуралга чүгө чугалаан, чамдык организациаларын шугуту-биле чорудуп турар ревизияларын иштинин четпезин шытып демделген.

Барыш-Хемик районда эт-сүт белеткөө коттораның акша-агыйжы чыгары-биле эт-сүт болгаш аш-чем үлетпүр эргелеринин кол бугурулгелери эш Ретшетков барган, аңаа материалдык чүүлдер харылап турган Бутаков-биле кады үш холду аралашкан, чүгү-даа кызыл чанын келген, ол котторга ревизияны катан чоруктарының түнелгезинде хой түнүг сакташкан илереттиген — деп, ол чугалаан.

Тес-Хем районунун сая килдизинин эргелекчизи эш И. Нуржүт ботунун саналына республиканың Көдээ ажыл-агый продуктуларының бугурулгелерге болгаш белеткелдер министрствозун чамдык ревизияларын акша-агыйжы четпезин шугучулан.

СЭКП обкомунун килдиз эргелекчизи эш Горелов чөвүлел хуралга чүгө чугалаан. Тус-тус бугурулгелерин, ылаңга районнар организациаларын иштин ревизияларына сая министрствозун болгаш контрол-ревизия эргелеринин талазында дузалакчы күштедиреринин чугулазын ол айткан. Өртөкчү материалдар харылаар кижизинин алыгында хой-ниитинин контролун тургузгыч, а ол ышкыш бугурулгелерде продукцияны үрей кылды чоруктар-биле демиселди күштедиреринче сак болгаш контрол органнын кичээңгенин ол уладылган.

Хуралга оон ий курстрахование эргелеринин начальниги В. Юли, күрүнениң ревизия эргелеринин улут ревизор Ф. Билин, Кызыл хоорук-комун сая килдизинин эргелекчизи Ю. Успенский болгаш өске-даа эштер чүгө чугалаан, улус акша-агыйжыны бугу адырларына акша-хөргөңүн шын чарыдап, күрүнени өртөкчү чүүлдерин камгалаарына хой-ниитинин контролун күштедиреринче улаанган төдөргай саналдарын бергенер.

Чугалашкан айтыртын талазы-биле төдөргай шийтирини чөвүлел хурал хулаа алган.

коллективинин, чонун хулулгелери чалааш алган. Хой-хой кижизинин амы-тымын камгалаан, шыраак өчкө деп ишчан макташкан-даа.

Ынчалдаа каш-ла ай ажалдаан соода бодунун мораль талазы-биле четпес, мөзүлүт өвөс чоруп көргүзе берген. Хооруулар аарып ышкыш, бак чачымы ону доккудурбөө-да. Бир өк-булениң арышкы кирип, ажи-тодуд ашак-кадымын «аът шазы-биле чара шалаарын» орадымы берген. Оң шак ол мөзү чок, чүдөк үгүлгезин республиканың Кызыл камгалаа министрствозуну билеп каан, Роман Калдар-оол эттинин азын дүңкөн, оуну Эрзин районун улут эңкиңгезе ажалдаар-биле чоруткан.

Эрзинге баргаш, хып дүн бир-ле анык кыстың чүрүн тулуп, ону кычытырбайн. Аңаа бодунун «чал» быраштыгып, кытыгып чоруп, чалар ол дег инкылаптын илерелди, ону кады кылып аарын шугула алашкан. Ол кысты эргелгиде, чамдык турар арышкыда база бир урунун бугурулгелерин, оон-беле тамыла берген. Сөөдүлде ол ий кысты хей-ле чегре булал, оларын арыг каалай сепилден быгылган каан, өске бир өк-булениң дөңгөмө шугу, оларын арышкыда бакташтырып, чогуштуруп-ла эгелзэн.

Калдар-оол чеге кыска «ышкыш» илерелди, оларын хей-ле чегре булал, ышкыш, кагазан дээр. Чамдык кыстыр оон харын аңгы чогоалчы Байронун чогоалымын бир маалыры Дон Жуанга дөмөй-дир, «Түлүктөп ышкышмыр Дон Жуан» деп шолалла-даа алганнар.

Роман Калдар-оол бир-ле катан албан ужул Кызылга келген, ажи-тодуд ашак-кадымын быгылган каан, оларын буруп кырген.

Оон мораль талазы-биле мидиң бугулаач үлгүлгелерин Эрзин рай-куксомунга улаа-дараа чугалашкан, кемчегин аңаа көргүскен. Бир өвөс дүштүп саяа болза дөштүп, дүштүп баш болза тазаргыже болгу дег болган. Эш-өөрү безин оун чеге катан чачып, сургап, сагымдаарбаан дээр. Дон Жуанын ролон ойноп туруп-туруп, бир-ле минин көргө, бодун хары үжөн дөрт чеге хона бергенин боду безин эскерип, биабейн барган.

Роман Калдар-оол амгы үсде Эр-зин суурда ажи-тодуд бир өк-булени чарып каан. Кажар оуту «Дон Жуан» көргөңингезиңер кысча ажи-тодун кагган, ажалдан чар-лырыннын айтырмыш көдүргөн. Са-лаа райкуксомунун културга килдизинин эргелекчизи кижини хирезинде хой-ниитин бодунун културлу чоруп, төлөтпн аажы-чаңын чоругу-зунуну улут, харын Калдар-оол ышкыш, мораль талазы-биле мидиң чүдөк-бужар үлгүлгелерин кылып турары аңаа кым өршөөр боор. «Өк-бу-лезинге бот-боттарын хулулгелери болгаш урулгаларын кижиздир дугайында сакташ» салыр деп, комму-низм тургузушкунун моральдыг дүрүмүнү бо кайгамчык принциптин културга ажалдакчылы Сазаа чүгө үрөп, ол дүрүмү чүгө бужарташ турары?

Коммунизм тургузушкунун — совет эминин моральдык мөзү-шын-ырын оскунган, төлө чок үлгүлгелерин хой катан кылып келген болгаш ол үлгүлгелерин ам-лаа уламчылга турар Роман Калдар-оолдун бажын ичкып эткелдирбейн, аңаа шыгын харысалганын хулаадыр черде чөп-тур.

Т. САЯН-ООЛ.

Ажыктык кады ажылдажылга

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Румын Улус Республиканың бүгү төп солуннары Кременуг гидроэлектростанцияның ажыдышыныңга холбаштырган митингке Н. С. Хрущевтун чугаазынын доңчулалын парлап үндүргөн.

«Смилейя» солунун социалист чурттарның нийти энергетиктиг системаныңга хамарыштыр демдегеп турары болза: бодунун улутпур, транспорт, көдөз ажыл-агыйын улам дээр, эң камнагалык хөгжүдөргө аргы бугу социалист лагерге ол система берип, ол чурттарның улустарынын эң сырый каттыжышыныныңга чедир.

ССРЭ-ниң дузаламчызы-биле

ДЕЛИ. (СЭТА). Дургапурга (Бенгал) Бенгалия штат) ССРЭ-ниң болгаш Индияның талалекчилери Рам-де аар машина туудууну заводунуң күчүлүмү чылда 45 мундан 80 муң тонна чедир механизир кылгыларны кылдыр, Дургапурга даг-шахта дерилгезин заводунуң күчүлүмү 30 мундан 45 муң тонна чедир механизир кылгыларны кылдыр кылдыр алдыр дугайында керээлерге ат салганнар. Даг-шахта дерилгезин боду-дерииниң дугайында техниктиг документацияны индий талага Совет Зөмөлүндөн бээр дугайында керээге база ат салган.

Индияда аар машина туудуунуң болгаш даг-шахта дерилгезинин заводдарын Совет Зөмөлүниң дузаламчызы-биле тууду турар.

Сукарно чөвүлел хурал кылган

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Президент Сукарно Вашингтондан эеп келген генерал Хидалтын өткөдүн дыңнаар. Генерал Хидалт Индонезиянын дагыштык херектер министри Субандрио-биле кады Индонезияга барып Ираның бо чылын эгидип болурун тодардыр сорулга-биле голланд төдөлөр-биле баштайгы чугаалажышы-кынарга киришкен.

Хидалтын илеткели чугаалажыш көргөн соонда бирги министр Джун-даның корреспонденттерге медеге-ни болза: барыш-иран айтырын тайбын шиптирлээринге иделер аа-да бар болуп турар. Индонезия бо айтырын шиптирлээриниң тайбын аргазын боду тур дээрден Джун-да демдегелер. Бир-төз Субандрионун өткөдүн дыңнаары арээкөө чугула болза Голландия-биле алаан дээр-зүвүн чугаалажышкынарынга ха-маарыштыр калдыр-да шиптирлери амдыында күлөп алаан дээрин ол немеп чугаалаан.

Субандрио август ийде Джакарта-да чынып келген.

Аныяктарның болгаш студентилерниң сески фестивалында

Июль 30-де аңгы-аңгы төдөлөрнүң ужуражышкынары эгелен. Аныяк финнер польшалар-биле, французтар — алжирлер-биле, совет оолдар, кыстар — Кыдаттын болгаш Барынын Берлинниң төдөлөктелери-биле ужурашканнар.

Европаның, Азиянын, Африканың, Американың парламентааларының 150 хире аныяк кижилери фин парламентаалың дарагы Кауно Клементин чалаашкынын баураар аада барган болгаш ол — ук парламентаалың эжил-чорудаларынын дугайын чугаалаан. Аалчылар-биле депутаттар база беседалашканнар.

Июль 30-де бо фестивалдың эртир турары турта хүндүктел кылдыр «Финляндияның хүнү» эртерген. Фестивалга белеткеп талалы-биле улустар аразынын комитетиниң төдөлөктелери ол эртен Финляндиянын Премьер-министрине барган, аныяктарның Бүгү-дөгей ужуражышкынын деткири-биле фин ча-зактын кылгап чүүлери дээр аада өөрүп четтиргенин илереткеннер.

Хүнүн бирги чартында фестивалдың дыка хей делегаттары Финляндиянын аңгы-аңгы хоорайларының чер-черин аныяктар-биле ужуражып дээр чоруп-каннар, а Хельсинкиниң дыка хей школаларында — черин бүгү-де будунарында келген фестивалдың аалчыларын хүлөп ап турган.

Культуртуураа деп залга улуг фин композитор Сибелестун чогаалдарында тургустунган концерт болган. Аада Лейпцигтин нийти ыр бөлүтү, Москва консерватория-нын симфониялык оркестри болгаш сурагыл өңгү гитарачы Ласло Сендер-Карпер өңгү көргүскөн.

Ол-ла хүн фестивалдың уран чүүл талалы-биле конкурстары база эгелен. АКШ-тан, Кыдаттан, Мароккодан, Бирмадан, Даниядан, ССРЭ-ден барган артистер каттышкан концерттерге киришкенер. Аңгы үенин белдегин баштайгы концерти база болган.

«Чырыкчылыктын демократияларын принциптери» деп улустар аразынын студентчи семинары ажыттыган.

Фестивалдың делегаттарының эжикири ажытты-гылаан.

Июль 30-ниң кежээинде ССРЭ-ниң болгаш Кубаның национал концерттери болгулаан.

Совет төдөлөрнүн национал концерттин баянныт В. Галкин ачкан. Воронежтиң бот-тының уран чүүл ансамблиниң ыраажыларында болган танчымчы-рынга залга олурганнар диймитиг адыш часкааннар.

Ленинград консерваториянын студентилери Е. Образцов болгаш В. Малишевский, солист кыс Г. Писаренков болгаш Новосибирск операзынын ыраажы А. Федосеевич үнери чыгылаан.

Орус ыраа күүсөдүкчизи Сопкоковичаның соонда Армениянын кыстары ойнааннар. «Чалгысчаран роза» деп фин ырын эстон ыраажылар күүскен соонда би-чи фин пионер усту оларга чектер тулускулаан. Грүтин артистер «Салхино» дээр эрес-шоога танчипи көргүскөн. Москва чы балетчилер көрүкчүлери дыка магадлан.

Ригада барган студентилерин академиктиг нийти бир бөлүгүн үнүшкүнү ол концерттин бөлүгү кастакчы болган. Атыш студентилерин соонда узбек танчымчылары ойнааннар. Ичкан узбек Кахрамон Дадаевтиң финнер чүүлден-да арык магадан көргөн.

Бакуда барган джаз-хөгжүмү, Москваның болгаш Ленинградтын эстрада артистериниң ойнаашкынын олурганнар дыка сонугурап көргөн.

Украин танчымчыларын күүскен «Селгүстүш» деп нийти ыр ситалы-биле ол концерт доолуган. Совет төдөлөрнүн национал концертиниң турта-чүүлүн 3 шактын дургутула Скандинавияда ол эң дээр концерт залында диймитиг болган адыш час-лашкыны үзүк чок чыгылаан турган.

Ол-ла хүн чык атлетиканың улуг маргалаалары эгелен болгаш студентилер клубу база ажыттыган.

Москваның «Спартак» комманды Тажиктер баштайгы ойнаашкынын эртерген. Ол сурагыл венгр комманды «Табаньяны» ойнакчылары-биле ужурашкан.

Июль 31-де «Грузия» теледидутун конгалары дыка арте кыгырттайын берген. Совет аныяк оолдар, кыс-

тар автобустарга олургулашкан, фин болгаш совет аныяктар хүнүчө халкынар. Чуртун найысылалы-га болгаш өске-даа хоорайларында дөртен хире ыныт ужуражышкынар ол хүн болгулаан.

ССРЭ-ниң Дөди Советиниң Президиумунун Дарагы Л. И. Брежнев совет болгаш фин аныяктарын хүнүнү киржикчилерине телеграмманы чуртуктап, чүрестин ханымын оларга байырым чедирген. Найыралдык байыралын чедикшииниң эртерин Л. И. Брежнев оларга күзөн.

Фин болгаш совет аныяктарын төдөлөктелери Финляндиянын президентин Урхо Кекконенге барып ужуражып чоруннар. Оол соонда олар Финляндиянын шаанла президентини чоран Ю. К. Паскининиң хөг-рүнге барып чектер салганнар. Ю. К. Паскини бол-за совет-фин найыралдык быжыгаарында дыка хей чүүлери кылган.

Урхо Кекконен болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвү-лениниң дагыш чурттар-биле культура харылза-ларынын талалы-биле Курене комитетиниң дарагы С. К. Романовский олар байырым концертке олургу-шканнар.

Хоорайын төвүндө Кайсанеми дээр паркта найы-ралдык ынытарын база олургулаан. Стадионда бол-гаш шадерге концерттер болгулаан. Аада 30 чурттар-нын артистери киришкенер.

Консерваториянын залдары чалгыс-даа шакта курут-лаштын турар. Классиктиг ыраажыкынын аныяк мас-терлериниң, пианистериниң, халдыг хөгжүмүнү күү-сөдүкчилериниң конкурстары аада эртенден эгелеш үзүктөлбөн. Хөгү хөгжүмүнү болгаш джаздарын 20 ажыг оркестрлериниң маргылааы хоорайнын бир ки-ноатеатрында болуп турган.

6 стадионда болгаш спортчу шадерге маргы-лаалар болуп турар. Делегейниң сески фестивалын спортчу делектелештерин ам бенин 150 хире аныяк оолдар, кыстар алганнар. Ол ыныт фестивалдың та-шыдыра маргылаалар база олургулаан турар.

Фестивалдың бүгү делегей клубуна июль 31-де дыка солун маргылаалар болгулаан. Оркестр аңгы-аңгы музыка чогаалдарын күүсөдүргө, конкурстун кир-жикчилериниң калдыг чурттуг музыкалын ол оркестр куудуп турарын айтырар.

Ол-ла хүнүнү кежээинде хоорайнын кудумчулары-га халдыг цирктерин бөлүп өң көргүзүп чоруп тур-ган. Култура олурдуга болгаш өске-даа залдарга балдар болгаш найыралдык карнавалдар кичин-туга-тешкин-биле эгелен.

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). Август 1-де Хельсинкиниң концерт эстрадалары көүлбөн саныг көрүкчүлери халыккан. Концерт бүтүзүгө беш-алды чурттарын аныяк артистериниң ойнап турганы чээрби чыгам концерттер хары ула консерваторияга, опера театрга, пирик, кинотеатрларга, аныяк шадерге болгаш пар-тарга хары ула эркен.

Хельсинкиниң театр ажыдакчылары «Сампо» ба-леттин баштайгы шакинниң опера театрга үнери ма-нп турганнар. Петрозаводсктин аныяк коллектив-иниң финнерге таарымчалыг ол шипиниң дугайын түс-черини солунары хоорайнын чурттакчыларына каш ула чарлап дыңнап турган.

Болгариянын национал концерти улуг чедикши-ниң эртен. Чилинин, Кубанын, ССРЭ-нин, Франца-нын болгаш Чехословакиянын артистериниң киржиге-ли-биле кежээин болгаш «Капитол» театрга киж-лөр хей болган.

20 чурттарын төдөлөктелери «Тайбынын болгаш национал хамарышын чоруткун айтырлар» деп чугаалажышкы кылган. «Грузия» Вьетнамни, АКШ-тын, Чехословакиянын төдөлөрүн күзөн алган. Теплоходка совет, вьетнам, чех болгаш америк ала-калар хары ула дыңнап турган. Көзө Кубанын тө-дөлери АКШ-тын төдөлери боттарына чалап кел-дирген.

Совет төдөлөрнүн «Найырал» деп клубуна Гвинея-нын аныяктары-биле аныяк чуртукчулар болгаш чогаал ажыдакчылары ужурашкан.

ЧАА АВТОБУСТАР

1962 ЧЫЛДЫН БИРГИ ЧАРТЫНДА

Чехословакия

ПРАГА. (СЭТА). 1962 чылдың бирги чартында ЧССР-ниң улус ажыл-агыйның хөгжүлгезинин дугайында дыңнагыны ЧТК агенттиги дымчтыкан.

Чуртта улетпур продукцияны хөгжөдүп эртен чылдың бирги чарты-нда 6,8 миллиард чыңгай чыккан.

13,6 миллиард тонна дээр дашты, 32 миллиард тонна хүрен хөгүр дашты казып алган, 14,2 миллиард киловатт-шак электрэнергияны, то-дотайлаарга өрткөн чылдың ола-уезинде 8,4 хуу хөгүр бөлүтүн үн-дүргөн.

1962 чылдың бирги чартынын дургутулаа көдө ажыл-агыйга күрү-не организацияларынын капитал са-лыптынынары 1 миллиард крон (че-хословак акша) болган.

Бирги чарты чылда улус амы-агыйнын социалист секторунга 5.072.000 кижиге, тодаргайлаарга өр-кен чылдың бирги чартында 160.000 хей кижиге ажылдап турган.

Польша

ВАРШАВА. (СЭТА). ПАП агентти-ля дымчтыкан ПУР-нун Кол ста-тистика эргелелинин дыңнагында чугаалап турары болза баштайгы сан-мезделерин баураар алдыга, 1962 чылдың бирги чартында нийтеш-тирген секторун анык улетпур про-дукциянын хөгжөдүп эртен чыл-дың ол-ла уези-биле дээрден 9,7 хуу эскен. Бирги чарты чылдың планы 101,4 хуу күсүттөгөн.

Улетпурнуң бирги чарты чыл-дың дыка ажыг күсүткен хей-төй алдырларынын чедикшииниң дыңнагында медегелер турар. Көзө ажыл-агыйнын хөгжүлгезинде, туул-та, транспортта, салдыг болгаш амыч чонварын материалдыг ба-за културдуг байдалын экижидерин-де чедикшииниң база айтып ту-рар.

Июль 29. Воскресенье. Кежээки имир дүшкөн. Найысылалдың кудумчулары каастаан ногаан ынытарын чүгө дүрүлери көстүр апарган. Чүгө кудумчу фо-нарларының чырыкчылары дунмуну караңгызында кудумчуларын чырыдырын орадажыл тургулаан.

Мырчың чаа автобустар. Ол-ла кавыда чоран ки-жилерниң кичээнге олар-да. Ынчан ук машиналар Карпат дагдарынын эде-ктеринден эгелеш Саянын сынын ажылдыр аажок үлүс болгаш узун орукту эртип келген.

Ол болза акы-дунма Че-хословакия Социалист Республикадан бистин рес-публикага келген чаа авто-бустары-дыр. Кызылдың пассажирлер АТК-зынын ав-топарымында ырак-узак орукка кижилер чорурдуга

бүгү таарымчалыг чүүлдер-лиг 4 чаа автобустарнын не-мешкени хоорайыларга өөрүнчү болушкун.

Чоокку хүннерде ол авто-бустар Кызыл-Абакан ара-нарларының чырыкчылары унер. Оларны АТК-ның дур-жулгалыг, мурнакчы чола-чылары Иван Грудиниң, Василий Кособокон, Петр Осипов, Александр Бухтев башкаар.

Чыл төнчүзүгө чедир би-рээзи-ле 52 олуттуг он чаа автобустар неместе. Респу-бликаның пассажирлер АТК-зының авто-парымын чаа машиналар-биле хан-дыгар турары — партия болгаш казактыг Тыва АССР-ге ада-кагыш са-лышкынының база бир то-даргай көргүзүү-дүр.

И. ЦЕЛИШЕВ.

Алжирде байдал

ПАРИЖ. (СЭТА). Алжирде кел-ген дыңнагылар баураар алдыга, национал касталга фронтунуң политбюроунуң кежигүнү болгаш Бен Белланың чок кижиге Мохам-мед Хидер болза Бен Хелла-биле болгаш Алжир Республиканын тур-чазанын кежигүнери-биле чугаала-жышкынырын үргүлүлери-биле Алжир хоорайда июль 30-нүн чыкыл-дында чед берген. Хидер ийи хөгү-түн мурунда Алжир хоорайда Бен Хелла-биле болгаш оң чазанын ке-жигүнери-биле харылзашкан турган.

Оол соонда бодунуң аян-чорунуң туулаларын Бен Беллага болгаш политбюроунуң кежигүнери-биле кел-ген бээр-биле Оранга эеп келген турган.

Даштык информас агенттиглер-ниң айтып турары-биле алдыга Ал-жир хоорайга Хидер Алжир Рес-публиканын тур чазанын ораакка дарагы Крим Бельжесем-биле кел-зе катат ужуражып ужурут. Крим Бельжесемни Бен Белланын уура-нычымы деп санап турар.

Алжир хоорайда турар политик-тиг тайгаракчыларын санап турары болза Крим Бельжесем-биле болгаш Алжир Республиканын тур чазанын кежигүнери-биле Хидерин баштай-гы харылзалары алжир удурут-чуларын аразында тургустунуп келген маргылааны шиптирлээрин-ге баштайгы белеткелдерин тургу-с-

Редатор Д. Б. БАЙЫР-ОЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БАГҮН

«НАПЫРАЛ»: «Трубетчуту отряды демисеки тур» 10.00, 11.50 шактарда, «Оске кижилер» 1.40, 3.15, 4.50, 6.25, 8.00, 9.35 шактарда, «Георгий Димитров» 9.35 шакта.

«КАА-ХЕМ»: «Булут кижиге дугайында тоожу» 11.15, 1.15 шактарда, «Шак дун ортуунда турган» 3.15, 5.15 шактарда, «Кара хептиг кыс» 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Тамы ажылдыр шурашкын» 5, 7, 9 шактарда, «Федяка» 1, 3 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРА: «Хемнер хүнге херелдеген черде» 5, 7, 9 шактарда.

«ЕНИСЕР»: «Бирги рангынан капитаны» 2.30 шакта, «Ол дүне» 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

РЕСПУБЛИКАНЫ КИНОЭКРАНАРЫНДА

БОДУНЕ

деп кинону көрүнер.

Сценариязынын автору М. Суботиниң. Режиссёру И. Живанович. Кинону Югославияның «Сла-виа-фильм» кино студиязы кылып үндүргөн.

РЕДАКЦИЈАНЫ АДРЕСИ: Кызыл, Шетиниң — Кравченко кудумчуту бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторунга 24-63, редакторунуң алаачкынын 35-24, пропаганда калдынын 23-54 харымсалгалыг секреторунуң болгаш харымсалгалыг кестурыйын 23-35, көдөз ажыл-агый калдынын 25-38, партияга амырла болгаш култура килдистериниң 37-13, иштиги информатия калдынын 20-60, чага болгаш совет тургузуг калдынын 21-27, улетпур болгаш транспорт калдынын 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47.

Чыгы № 2006. Култура министрствозунуң типографиязы.